

РЕЦЕНЗІЯ-ВІДГУК

на освітні програми першого (бакалаврського), другого (магістерського)
та третього (освітньо-наукового рівня) вищої освіти за спеціальністю
081 «Право» галузі знань 08 «Право»

Освітні програми усіх рівнів вищої освіти спеціальності 081 «Право» за спеціальністю 081 «Право» розроблені колективом юридичного факультету за участі кафедри правознавства, кафедри господарського права, кафедри конституційного права та реалізуються у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля, який є двічі переміщеним закладом вищої освіти.

Пропоновані для розгляду освітні програми є сучасними, спрямованими на підготовку конкурентоспроможних фахівців у сфері права, здатними проводити правничу діяльність, спрямовану на утвердження верховенства права та захист прав і свобод людини, висококваліфікованих науковців у сфері правової науки та практики, з новими поглядами та способом мислення щодо адаптації національного законодавства до європейського, до вимог сталого розвитку.

Слід відзначити, що мета кожної з освітніх програм відповідає місії університету та Стратегії розвитку СНУ ім.В.Даля до 2030 року, Стратегії інтернаціоналізації СНУ ім.В.Даля, Стратегії розвитку СНУ ім.В.Даля - 2.0 (2022-2023) в умовах евакуації, розробленої після повторного переміщення, що спрямована на зміцнення та розвиток потенціалу України шляхом створення та поширення нових знань і наукових здобутків на благо людини і суспільства, розвитку патріотичних особистостей, які здатні розвиватися в умовах нових викликів та об'єднувати суспільство навколо спільних цінностей.

Всі рецензовані освітні програми усіх рівнів відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій та пропонованих стандартам вищої освіти галузі 08 Право.

Освітня програма першого (бакалаврського) рівня спрямована на розвиток здатностей до абстрактного, логічного та критичного мислення, вирішення складних спеціалізованих завдань у сфері права з розумінням природи і змісту його основних правових інститутів, а також меж правового регулювання різних суспільних відносин, уміння планувати, організовувати і контролювати свою діяльність, одержання системних знань і розуміння природи етичних стандартів правничої професії. До особливостей освітньої програми можна віднести наявність у програмі правових дисциплін та спецкурсів, які забезпечують готовність до діяльності правника (не менше 150 кредитів ЄКТС спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю 081 Право, визначених Стандартом вищої освіти зі спеціальності 081 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти). Більша частина часу присвячена формуванню професійних компетентностей шляхом організації практики у сфері права (15 кредитів ЄКТС), зокрема, на базі Юридичної клініки «PRO BONO», юридичних служб органів місцевого самоврядування, органів законодавчої та виконавчої влади, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, нотаріату, у тому числі, обов'язковим є проходження практики у судах, або в системі прокуратури, або адвокатури (в обсязі 5 кредитів ЄКТС).

Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня за спеціальністю 081 Право галузь знань 08 Право спрямована на міждисциплінарну та багатопрофільну підготовку фахівців з права з наголосом на практичну компоненту, формує магістрів права з новим перспективним способом мислення, здатних не лише застосовувати засвоєні знання, але й генерувати нові на базі сучасних досягнень правничої науки і практики, а також здатних займатися науково-дослідницькою діяльністю,

вирішуючи складні проблеми в різних галузях юридичної науки та розв'язуючи складні задачі та проблеми у сфері правотворчості і правозастосування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Освітньо-наукова програма спрямована на здобуття глибинних знань за рахунок вивчення фахових, загальнонаукових та універсальних курсів і отримання практичних навичок, пов'язаних з плануванням та здійсненням самостійних наукових досліджень у галузі права тощо, формує світогляд докторів філософії права з новим перспективним способом мислення, здатних не лише застосовувати засвоєні знання з відповідної освітньо-наукової програми, але й генерувати нові на базі сучасних досягнень правничої науки і практики, а також здатних займатися науково-дослідницькою діяльністю, вирішуючи складні проблеми в різних галузях юридичної науки. Імпонує те, що у програмі більшість курсів стосуються методології юридичної науки та аналізу правових проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світлі сталого розвитку суспільства і держави та адаптації до європейських стандартів.

Важливим є дотримання в освітніх програмах законодавчих положень щодо формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти, механізм якої викладений у локальних актах СНУ ім. В.Даля та дозволяє здобувачу освіти реалізувати своє право на освіту.

Також звертаємо увагу, що освітні програми ґрунтуються на засадах академічної мобільності, що підтверджується низкою укладених угод про співробітництво в галузі освіти і науки. Так, між Вишгородським районним судом Київської області та юридичним факультетом СНУ ім. В.Даля 26 квітня 2023 року укладено меморандум про співпрацю, що передбачає співпрацю за декількома напрямками: залучення здобувачів вищої освіти до

практик, оновлення та перегляд освітніх програм, участь у фокус-групах та опитуваннях стейкхолдерів, залучення здобувачів вищої освіти до участі в заходах та процесах, які відбуваються протягом практики та освітнього процесу, залучення здобувачів вищої освіти в якості волонтерів у Вишгородському районному суді Київської області тощо.

Водночас хотілося б звернути увагу на те, що наразі однією з важливих компетентностей визнана цифрова компетентність, під якою розуміється критичне і відповідальне використання та взаємодія з цифровими технологіями для навчання, професійної діяльності (роботи) та участі у житті суспільства, що включає цифрову та інформаційну грамотність, комунікацію та співпрацю, створення цифрового контенту, кібербезпеку тощо. З огляду на Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затверджену Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021, яка однією з проблем визначає недостатній рівень впровадження цифрових технологій у здійсненні правосуддя, гадаємо, що розвинена цифрова компетентність є важливою для здобувача вищої освіти-правника.

Україною вже зроблено кроки у напрямку впровадження та розвитку цифрової компетентності в освіті. Так, у 2018 р. з метою реалізації пріоритетних завдань Стратегії розумного, стійкого і всеосяжного зростання «Європа 2020» (2014), схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020. У Законі України «Про освіту» у ст. 12 визначено ключові компетентності, необхідні кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, до яких входить й інформаційно-комунікаційна.

Крім того, з 2019 року працює Міністерство цифрової трансформації України, діяльність якого спрямована на реалізацію державної політики у сфері цифровізації, електронного урядування, надання електронних та адміністративних послуг, відкритих даних, електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності тощо. Водночас Програма

діяльності Кабінету Міністрів України, затверджена постановою від 29 вересня 2019 р. № 849, передбачає реалізацію вищезазначених завдань протягом наступних 5 років, тобто до 2024 року включно.

Також вищезгадана Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки передбачає розвиток електронного судочинства з урахуванням світових стандартів у сфері інформаційних технологій, його інтегрування у національну інфраструктуру електронного врядування шляхом, впровадження сучасного електронного діловодства в суді, електронного ведення справ, електронних комунікацій із судом, кабінету судді та кабінету учасника процесу тощо. На ефективне застосування новітніх технологій та цифровізації правосуддя, розширення форм дистанційного судочинства звертається увага також і в низці міжнародно-правових документів, зокрема Європейській стратегії електронного правосуддя, Європейській хартії з етики щодо використання штучного інтелекту в судових системах, Висновку № 14 (2011) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету міністрів Ради Європи про правосуддя та інформаційні технології (ІТ), рекомендації КМРС СМ/Res (2009)1 державам – учасникам Ради Європи з електронної демократії, а також неодноразово наголошувалося Європейською комісією з питань ефективності правосуддя (СЕРЕЈ), зокрема у Керівних принципах щодо подання документів до суду в електронній формі та цифровізації судів, Керівних принципах електронного правосуддя, а також визначено одним із пріоритетних напрямків розвитку національних систем правосуддя держав – членів РЄ у Плані дій СЕРЕЈ на 2022–2025 роки: цифровізація для кращого правосуддя.

В умовах воєнного часу, коли особиста участь особи в судовому засіданні є часто неможливою чи небезпечною для життя та здоров'я такої особи, слід констатувати про необхідність подальшого розширення можливостей використання переваг та здобутків дистанційного розгляду справ, зокрема, у вигляді проведення відеоконференції поза межами

приміщення суду із використанням учасниками судового провадження власних технічних засобів для цього.

З огляду на вищевикладене вважаємо, що формування у майбутніх правників розуміння принципів, механізмів та логіки цифрових технологій, правових та етичних принципів, пов'язаних із використанням цифрових технологій, вміння використовувати цифрові технології для підтримки творчості, активного громадянства та соціальної інтеграції, доступу та захисту інформації тощо є важливим, нагальним та потребує впровадження окремого курсу, спрямованого на розвиток вищевизначених навичок та умінь, в освітніх програмах усіх рівнів.

В аспекті вищевикладеного невід'ємною частиною підвищення рівня цифрової освіти майбутніх правників є впровадження окремого курсу та виділення академічних годин для дослідження і вивчення механізму, логіки та принципу функціонування програмного забезпечення, що використовується у процесі відправлення правосуддя, зокрема, програми КП «ДЗ», підсистеми відеоконференцз'язку за допомогою платформи ВКЗ, EASYCON тощо.

Аналіз освітніх програм усіх рівнів вищої освіти спеціальності 081 «Право» за спеціальністю 081 «Право» дозволяє зробити висновок щодо їх належності вимогам до змісту та компонентів, що висуваються нормативними актами, та актуальності в умовах воєнного стану та подальшої розбудови нашої країни у період деокупації та післявоєнний час.

Голова Вишгородського районного суду Київської області

Ірина КОТЛЯРОВА

[Handwritten initials] 2023

